

*Załącznik
do uchwały Nr XLII/327/2018
Rady Gminy Babice
z dnia 26 stycznia 2018r.*

**PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY
W
GMINIE BABICE
NA LATA 2018-2020**

BABICE 2018

Spis treści

WPROWADZENIE	3
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU	6
DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA	7
DIAGNOZA STATYSTYK KOMISARIATU POLICJI	7
DAGNOZA SPOŁECZNA W GMINIE BABICE	9
ANALIZA STRUKTURA RODZINY	13
ANALIZA SWOT	17
ODBIORCY PROGRAMU	17
CELE GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	18
REALIZATORZY PROGRAMU	22
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	22
PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU	22
MONITORING I EWALUACJA.....	22
PODSUMOWANIE	23
Spis rysunków	25
Spis tabel	25
Bibliografia.....	25

WPROWADZENIE

Rodzina to połączenie ze sobą niewielkiego grona osób, tworzących wspólne ognisko domowe, darzących się aktami wzajemnej pomocy oraz opieki, oparte na zalegalizowanym prawnie bądź religijnie związku małżeńskim, wierze w prawdziwe bądź domniemane pokrewieństwo, tradycję oraz pozycję społeczną¹. Według W. Okonia rodzina to „Grupa społeczna składająca się z rodziców, ich dzieci i krewnych. Rodziców łączy więź małżeńska, rodziców z dziećmi – więź rodzicielska, stanowiąca podstawę wychowania rodzinnego, jak również więź formalna określająca obowiązki rodziców i dzieci względem siebie”². Rodzina jest nie tylko podstawową grupą społeczną, ale też najstarszą. Jej wyjątkowość wynika z dwóch faktów: po pierwsze, jest ona jedyną grupą rozrodczą, ponieważ powiększa się nie poprzez przyjmowanie członków z zewnątrz, lecz przez rodzenie dzieci – dzięki temu jest grupą utrzymującą ciągłość biologiczną. Po drugie, w rodzinie następuje przekazywanie podstawowego zbioru dziedzictwa kulturowego szerokiej zbiorowości³.

Pojęcie funkcji rodzinnej zawiera w sobie cel, do którego zmierza życie oraz działalność rodzinna, i zadania, jakie pełni rodzina na rzecz swoich członków, zaspokajając ich potrzeby⁴.

Funkcje instytucjonalne rodziny są następujące: a) prokreacyjna lub biologiczna – podtrzymuje ciągłość społeczeństwa, b) ekonomiczna – zajmuje się dostarczaniem dóbr ekonomicznych rodzinie, c) opiekuńcza – zabezpiecza potrzeby członków rodziny, gdy sami nie mogą tego dokonać, d) socjalizacyjna – wprowadza członków rodziny w życie społeczne oraz przekazuje wartości kulturowe, e) stratyfikacyjna – gwarantuje członkom określony status, przynależność do określonej warstwy społecznej, f) integracyjna – kontroluje społeczne zachowania poszczególnych jej członków⁵.

Funkcje osobowe w rodzinie wiążą się z zaspokajaniem potrzeb jej poszczególnych członków. Wyróżnia się trzy następujące: a) małżeńską, która wiąże się z zaspokajaniem intymnych potrzeb małżonków, b) rodzicielską – jest nią zaspokajanie potrzeb uczuciowych rodziców i dzieci oraz c) braterską – dbanie o potrzeby uczuciowe braci oraz sióstr.

¹ F. Adamski, *Małżeństwo i rodzina – instytucja społeczna i wspólnota miłości*, w: *Miłość, małżeństwo, rodzina*, Adamski F.(red), Wyd. Petrus, Kraków 2009, dz. cyt., s. 8.

² J. Siewiora, *W trosce o rodzinę – wychowanie do wartości*, w: *Małżeństwo i rodzina w kontekście współczesnych wyzwań*, R. Kantor, M. Kluz, J. Młyński (red.), Wyd. Mała Poligrafia Redemptorystów w Tuchowie, Tarnów 2012, s. 83.

³ F. Adamski, *Socjologia małżeństwa i rodziny*, Wyd. Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa 1984 s. 13.

⁴ Tamże, s. 50.

⁵ J. Siewiora, dz. cyt., s. 84–87.

Ze względu na trwałość mówi się o funkcjach pierwszorzędowych, do których zalicza się niezbywalne funkcje rodziny, czyli prokreację, socjalizację i miłość, oraz o drugorzędowych, bez których rodzina może funkcjonować bez strat dla siebie i społeczeństwa. Do drugorzędowych należą: funkcja ekonomiczna, opiekuńcza, stratyfikacyjna, rekreacyjna oraz religijna, która jest również częścią funkcji socjalizacyjnej bądź integracyjnej – nie może więc być całkowicie zbywalna, gdyż jej elementy przynależą także do innych funkcji.

Struktura rodziny to stałe ramy, nie zawsze sformalizowane, wewnątrz których przebiega życie małżeńsko-rodzinne. Jest to więc system modelowych zachowań zachodzących pomiędzy członkami rodziny oraz rodziną a siłami zewnętrznymi, które na nią oddziałują. Do struktury rodziny zaliczamy: a) formy instytucjonalne tworzące małżeństwo i rządzące nim – są to uznane społecznie formy wyboru partnera, wiek uważany za odpowiedni do zawarcia małżeństwa oraz instytucjonalne formy zawarcia, jak i rozwiązania małżeństwa, liczba partnerów oraz pokoleń w rodzinie, b) wzory regulujące współżycie wewnętrzne rodziny oraz wzmacniające hierarchię władzy oraz autorytetu, c) układ wzajemnych ról i pozycji małżonków i stosunki zachodzące między rodzicami i dziećmi, d) struktury dziedziczenia majątku, władzy czy nazwiska, e) cykle życia małżeńsko-rodzinnego.

Typologia rodziny zależy od liczby dzieci i form organizacji życia rodzinnego, źródła utrzymania, charakteru miejsca zamieszkania oraz stylu jej życia.

Jednym z rodzajów rodziny wyróżnianych ze względu na jej organizację jest rodzina nuklearna, która składa się tylko z męża i żony oraz ich własnych dzieci, najczęściej jednego lub dwojga. Innym typem jest rodzina poszerzona – wielopokoleniowa – duża – składa się z dwóch lub więcej rodzin nuklearnych podporządkowanych jednemu kierownictwu rodzinnemu. Pod jednym dachem mieszka kilka pokoleń uznających patriarchalną władzę ojca. Zmodyfikowana rodzina poszerzona – stanowi związek rodzin nuklearnych będących w stanie częściowej zależności od siebie. Ich członkowie wymieniają między sobą usługi. Poszczególne rodziny nuklearne zachowują swoją autonomię ekonomiczną, czasem są przestrzennie rozproszone. Nie ma hierarchicznej struktury, przy zachowaniu silnej więzi rodzinnej⁶.

Ze względu na charakter źródła utrzymania oraz zamieszkania wyróżniamy kilka typów rodzin. Rodzina chłopska, to taka, w której wyłącznym źródłem utrzymania jest gospodarstwo rolne. Pracują wspólnie wszyscy zdolni do pracy, a główną pracą rolniczą prowadzi

⁶ F. Adamski, *Socjologia małżeństwa i rodziny*, dz. cyt., s. 46–53.

gospodarz. Ten typ rodziny występuje w różnych modyfikacjach, np. jako rodzina chłopsko-robotnicza – głowa rodziny łączy prace rolnicze z pracą w przemyśle, czy rodzina chłopsko-urzędnicza – głowa rodziny wykonuje prace rolnicze i pracę urzędniczą. Następnym typem jest rodzina robotnicza – źródłem utrzymania jest dla niej dochód pochodzący z fizycznej pracy. Z kolei w rodzinie inteligenckiej źródłem dochodu jest praca umysłowa – udział w kulturze. Rodzina miejska natomiast zostaje wyróżniona na podstawie miejskiego środowiska zamieszkania, z czym wiąże się organizacja spędzania wolnego czasu⁷. Od rodziny miejskiej stylem życia i sposobem spędzania wolnego czasu różni się rodzina wiejska – może nią być rodzina inteligencka, chłopska czy robotnicza⁸.

Każda rodzina posiada swój indywidualny charakter, jednak istnieją pewne wspólne cechy występujące w każdej z nich. „Dynamikę życia rodzinnego kształtują naturalne procesy rozwojowe opisywane jako cykle życia rodzinnego. Stwierdzono, że rodzina jako system rozwija się, a więc zachodzą w niej zmiany przy równoczesnym dążeniu rodziny do zachowania równowagi. Dążenie do homeostazy służy rodzinie w utrzymaniu własnej tożsamości. Opisano, że przejście do każdej następnej fazy w cyklu życia rodzinnego może nastąpić wówczas, gdy wszystkie zadania poprzedniej fazy zostały wykonane. W przeciwnym razie może dojść do zakłóceń”⁹. Wszystkie zmiany zachodzące w życiu każdego człowieka powodują zmiany w obrębie jego osoby i mają wpływ na budowanie jego tożsamości. Przyczyniają się one do wyznaczenia nowych ról społecznych. Każda rodzina posiada swój własny, niepowtarzalny rytm. W poszczególnych fazach cyklu rodzinnego w odmienny sposób przebiegają relacje między poszczególnymi jej członkami. W literaturze najczęściej wymienianych jest od sześciu do ośmiu etapów, przez które przechodzi przeciętna rodzina¹⁰. Według Duvalla cykl życia rodzinnego dzieli się na kilka faz:

1. Pierwsza faza to para małżeńska bez dzieci, okres ten trwa do około dwóch lat.
2. Druga faza to para z małym dzieckiem i trwa ona od jego urodzenia do 30 miesiąca życia pierwszego dziecka.
3. Trzecia faza to rodzina z dzieckiem lub dziećmi w okresie przedszkolnym. Przypada ona na okres od 30 miesiąca do 6 roku życia dziecka.

⁷ Tamże, s. 49.

⁸ Tamże, s. 50.

⁹ K. Ostoja-Zawadzka, *Cykl życia rodzinnego*, w: *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*, B. Barbaro (red.), Wyd. Collegium Medicum UJ, Kraków 1994, s. 18–19.

¹⁰ Tamże, s. 19.

4. Czwarta faza to rodzina z dzieckiem lub dziećmi w okresie szkolnym – najstarsze dziecko znajduje się między 6 a 13 rokiem życia.
5. Piąta faza to rodzina z nastolatkami między 13 a 21 rokiem życia pierwszego dziecka.
6. Szósta faza to rodzina z dziećmi opuszczającymi dom – od pierwszego do ostatniego dziecka opuszczającego dom.
7. Siódma faza to rodzice w wieku średnim, sami w domu, przechodzą na emeryturę.
8. Ósma faza to starzenie się członków rodziny, odejście, śmierć obu małżonków.

Haley przedstawia z kolei cykl życia rodzinnego w sześciu fazach: pierwsza to narzeczeństwo, druga – wczesne małżeństwo, trzecia to narodziny dziecka, czwarta faza to rodzina w wieku szkolnym, piąta – rodzice są oddzieleni od dzieci, które opuściły dom, szósta faza to emerytura i starość¹¹.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej skuteczna pomoc rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych powinna mieć charakter interdyscyplinarny. Istotnie jest by działania wobec rodziny były podejmowane przy współpracy wszystkich instytucji pracujących z rodziną (sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi), środowiskiem lokalnym, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Art. 176 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej mówi, że do zadań własnych gminy należy opracowanie oraz realizacja trzy letnich programów wspierania rodziny. Zgodnie z art.178 Wójt może zlecić wykonywanie zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wydawania decyzji w tych sprawach kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej. Konsekwencją powyższych zapisów jest powstanie na terenie Gminy Babice Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018-2020. Podstawowym założeniem programu jest tworzenie oraz rozwój systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodziny, poprzez pracę z rodziną oraz pomoc w zapewnieniu opieki oraz w wychowaniu dzieci. Realizacja niniejszego programu będzie się koncentrowała na całej rodzinie, także w przypadku gdy dzieci zostały umieszczone w systemie pieczy zastępczej by umożliwić im powrót do środowiska rodzinnego.

¹¹ Tamże, s. 20–21.

Założenia programu są spójne z kierunkami działań w następujących aktach prawnych:

- ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ustawą z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku Gmina Babice liczyła 9025 mieszkańców, co oznacza nieznaczny spadek w stosunku do liczby 9056 mieszkańców w roku 2014 i do liczby 9031 w roku 2015. Analiza grup wiekowych mieszkańców w roku 2016 wskazuje, że ich liczebność na tle ogólnej liczby ludności Gminy Babice uległa niekorzystnym zmianom. Tę tendencję wykazuje także porównanie liczebności poszczególnych grup wiekowych w stosunku do lat ubiegłych. Dynamikę zmian przedstawia zestawienie poniżej.

Tabela 1 Mieszkańcy gminy Babice według grup wiekowych

GRUPA WIEKOWA	ROK 2014		ROK 2015		ROK 2016	
	Liczba mieszkańców	Udział % grupy wiekowej	Liczba mieszkańców	Udział % grupy wiekowej	Liczba mieszkańców	Udział % grupy wiekowej
	1	2	3	4	5	6
WIEK PRZEDPRODUKCYJNY (0-17)	1566	17,3	1562	17,3	1545	17,1
WIEK PRODUKCYJNY (K-18-60, M-18-65)	5777	63,8	5719	63,3	5690	63
WIEK POPRODUKCYJNY (K-powyżej 60 lat; M-powyżej 65 lat)	1713	18,9	1750	19,4	1790	19,9
OGÓLNA LICZBA MIESZKAŃCÓW	9056	100	9031	100	9025	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Babice

DIAGNOZA STATYSTYK KOMISARIATU POLICJI

Ze statystyk Komisariatu Policji w Alwerni wynika, że na terenie gminy Babice w 2014 roku przeprowadzono 13 interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie, w roku 2015 12 interwencji, natomiast w 2016 roku było ich aż 27.

Sprawcami przemocy w latach 2014-2016 było 52 mężczyzn, w tym 1 osoba nieletnia (wśród osób stosujących przemoc nie wskazano kobiet), spośród 61 ofiar przemocy największą grupę stanowią kobiety – 52, następnie dzieci – 9).

W wyniku działań podejmowanych w badanym okresie, w związku z przemocą przeprowadzono 10 postępowań przygotowawczych, z których 4 zakończyły się wniesieniem aktu oskarżenia, a 6 umorzono z powodu braku znamion przestępstwa.

Policja przeprowadziła w latach 2014-2016 ogółem 52 interwencje domowe z zastosowaniem procedury „Niebieskiej Karty”, w tym w 14 rodzinach z małoletnimi dziećmi.

Tabela 2 Liczba interwencji Policji z zastosowaniem procedury "Niebieskiej Karty"

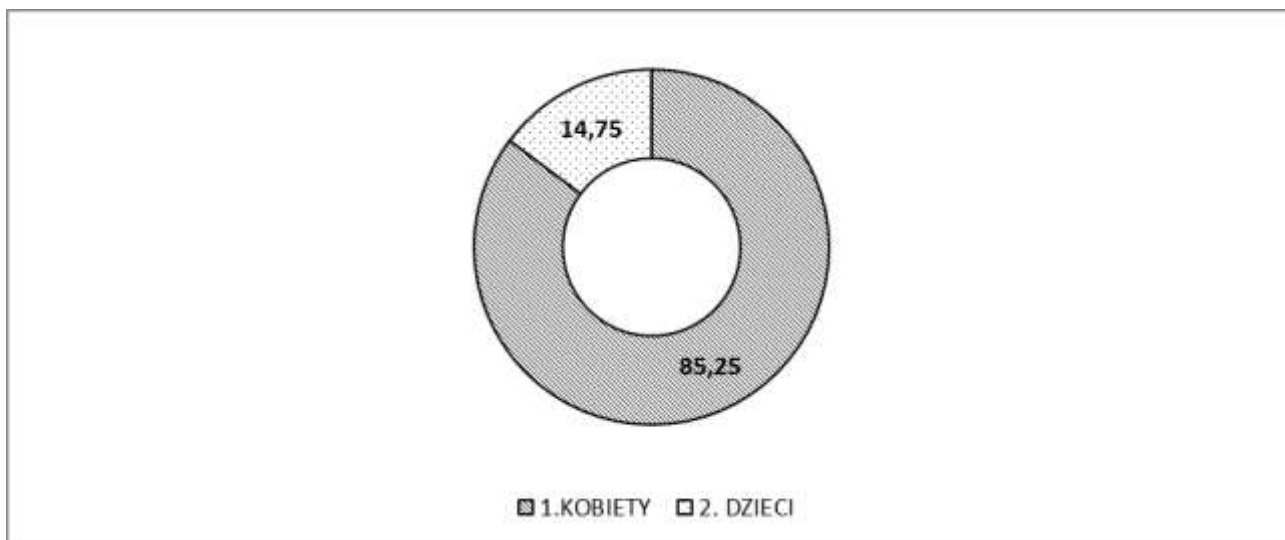
L.p.	Rodzaj rodziny	Liczba rodzin					
		2014	%	2015	%	2016	%
1.	Rodziny z małoletnimi dziećmi	5	38,46	5	41,66	4	14,81
2.	Rodziny bez małoletnich dzieci	8	61,54	7	58,34	23	85,19
RAZEM		13	100	12	100	27	100

Źródło: Dane Komisariatu Policji w Alwerni.

Powyższa tabela prezentuje wzrost zastosowania procedury „Niebieskiej Karty”. Liczba „Niebieskich Kart” w roku 2016 w stosunku do roku 2015 wzrosła o ponad 100%. Z powyższego wynika również, że interwencje z zastosowaniem procedury „Niebieskiej Karty” dotyczące rodzin z małoletnimi dziećmi spadła z 41,66% do 14,81%.

Według danych pozyskanych z Komisariatu Policji w Alwerni wynika, że w latach 2014 – 2016 osobami doświadczającymi przemocy w Gminie Babice (ofiarami przemocy) były w zdecydowanej większości kobiety aż – 85,25% przypadków. Odsetek osób nieletnich, które w latach 2014 – 2016 doświadczyły przemocy wynosił 14,75%. Jak wynika z powyższych danych, mężczyźni w Gminie Babice nie są ofiarami przemocy.

Rysunek 1 Odsetek osób doświadczanych przemocą w rodzinie w Gminie Babice w latach 2014-2016

Źródło: Dane Komisariatu Policji w Alwerni.

Zgodnie z danymi pozyskanymi z Komisariatu Policji w Alwerni wynika, że w latach 2014 – 2016 sprawcami przemocy w Gminie Babice byli wyłącznie mężczyźni – 100% przypadków. Z tego 1,9% udokumentowanych przypadków stosowania przemocy w rodzinie zostało przypisanych nieletniemu (1 przypadek). Należy odnotować, że aż blisko 70% wszystkich sprawców przemocy stosowała przemoc pod wpływem alkoholu.

DAGNOZA SPOŁECZNA W GMINIE BABICE

Diagnoza społeczna w Gminie Babice została dokonana na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach za 2017 rok. W diagnozie zostały ujęte świadczenia z pomocy społecznej: zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe specjalne, świadczenia przyznawane przez referat świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego takie jak zasiłek rodzinny, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenie wychowawcze, fundusz alimentacyjny. W diagnozie społecznej Gminy Babice została również ujęta liczba rodzin korzystających z asystenta rodziny w latach 2015-2017.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Babicach przyznaje następujące świadczenia finansowe: zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe i celowe specjalne. Poniższa analiza przedstawia liczę przyznanych świadczeń z tego tytułu 2017 roku z podziałem na liczbę świadczeń oraz liczbę osób w rodzinach korzystających z pomocy oraz z jakiego tytułu został przyznany zasiłek okresowy.

Tabela 3 Formy udzielonej pomocy w 2017 roku

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób którym przyznano świadczenia	liczba świadczeń	Liczba osób w rodzinach
1.	Zasiłki Stałe-ogółem	40	425	45
	Osoby samotnie gospodarujące	37	394	37
	Osoby pozostające w rodzinie	3	31	7
2.	Zasiłki okresowe ogółem	86	771	128
	Przyznane z tytułu:			
	bezrobocie	59	503	86
	długotrwała choroba	7	38	11
	niepełnosprawność	24	205	27
	inne	3	25	12
3.	Zasiłki celowe	128	1165	314
4.	Zasiłek celowy specjalny	48	134	86

Źródło: Dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli najczęściej były przyznawane zasiłki okresowe ze względu na bezrobocie i stanowiły one 68,60% wszystkich przyznanych zasiłków okresowych. W 27,90% przypadków zasiłek okresowy był przyznawany ze względu na niepełnosprawność. Zasiłki stałe otrzymało 7,5% osób pozostających w rodzinie.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Babicach realizowany jest program „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”. Poniższa analiza przedstawia osoby objęte programem w 2017 roku.

Tabela 4 Pomoc udzielona z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2017 roku

Lp.		ogółem	dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej	uczniowie do czasu ukończenia nauki w szkole ponadgimnazjalnej	pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie art.7 ustawy o pomocy społecznej
1	Liczba osób objętych programem ogółem	253	34	49	174
2	Liczba osób korzystających z posiłku	65	19	48	0
3	Liczba osób którym przyznano zasiłek celowy na zakup żywności lub posiłku	128	-	-	-
	liczba rodzin	124	-	-	-
	liczba osób w rodzinach	232	-	-	-

Źródło: Dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej

Jak wynika z tabeli nr 4 73,84% uczniów korzystających z dożywiania w 2017 roku stanowili uczniowie do ukończenia nauki w szkole ponadgimnazjalnej, natomiast dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej stanowiły 29,23% osób objętych programem. 91,69% osób które zostały objęte programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” to osoby będące w rodzinie.

Poniższa tabela prezentuje liczbę rodzin współpracujących z asystentem rodziny w poszczególnych latach oraz powody zakończenia współpracy.

Tabela 5 Rodziny współpracujące z asystentem rodziny

RODZINY-ASYSTENT	2015	2016	2017
Liczba rodzin w których przyznany był asystent rodziny	13	11	8
Ogólna liczba rodziny w których współpraca z asystentem rodziny została zakończona	4	3	2
POWODY ZAKOŃCZENIA WSPÓŁPRACY:			
ze względu na zmianę miejsca zamieszkania	3	1	-
ze względu na brak współpracy i współdziałania	1	-	2
ze względu na osiągnięcie zamierzonych celów	-	2	-

Źródło: Dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej

W ciągu ostatnich trzech lat liczba rodzin korzystających z usługi asystenta rodziny spadła o 7. Od 2015 do końca 2017 roku 3 rodziny korzystające z usługi asystenta rodziny zmieniły miejsce zamieszkania (zamieszkały poza teren gminy Babice) i to było podstawą do zakończenia współpracy. W 2017 roku została zakończona współpraca z jedną rodziną ze względu na osiągnięcie celów. W 2017 z dwoma rodzinami zakończono współpracę ze względu na brak współpracy z asystentem rodziny.

Dział świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego udostępnił dane osób, które w 2017 roku pobierały świadczenie wychowawcze, świadczenia rodzinne, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Tabela 6 Udzielone: świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny i świadczenie wychowawcze w 2017 roku

ŚWIADCZENIA			Liczba osób w rodzinie	
Lp.	rodzaj świadczenia	liczba rodzin	ogółem	w tym dzieci
1.	świadczenie wychowawcze	675	2449	1243
2.	świadczenia rodzinne	273	973	770
3.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	62	232	113
4.	fundusz alimentacyjny	18	55	35
5.	Świadczenie rodzicielskie	39	-	-

Źródło: Dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej

W 2017 roku 675 rodzin pobierało świadczenie wychowawcze, z czego 50,75% członków rodzin pobierających świadczenie stanowiły dzieci. Świadczenia rodzinne w 2017 roku pobierały 273 rodziny, wszystkich osób w rodzinach było 973 natomiast 79,13% osób w rodzinach stanowiły dzieci. 62 rodziny złożyły wniosek o jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka. Ogólna liczba osób w rodzinach wyniosła 232 osoby natomiast 48,70% stanowiły dzieci znajdujące się w tych rodzinach. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego pobierało 18 rodzin. Ogólna liczba osób w tych rodzinach wynosiła 55 natomiast dzieci stanowiły 63,63%

Następną formą pomocy rodzinom to Karta Dużej Rodziny, która jest systemem zniżek dla rodzin wielodzietnych. Powyższa forma wsparcia jest działaniem ogólnopolskim realizowanym od czerwca 2014 roku Przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny.

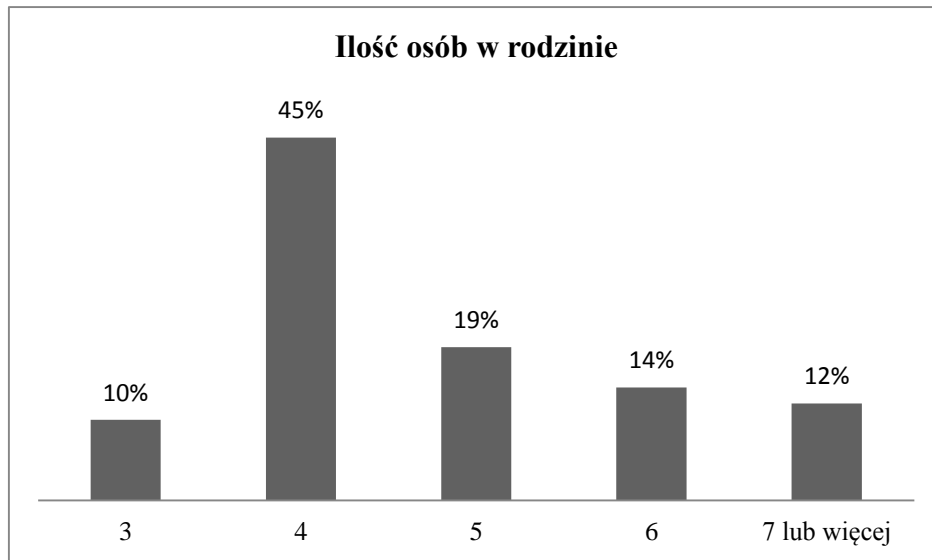
Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby niepełnosprawne otrzymają kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. W gminie Babice w 2017 roku zostało wydanych 70 Kart Dużej Rodziny dla 14 rodzin. Od początku funkcjonowania programu wydanych został o 498 Kart dla 93 rodzin. Zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny określa ustawa z dnia z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. 2014 poz. 1863)

ANALIZA STRUKTURA RODZINY

Analiza struktury rodziny została dokonana na podstawie „Diagnozy problemów społecznych na terenie Gminy Babice”, która została wykonana na zlecenie Urzędu Gminy w Babicach w 2017 roku. W badaniach ankietowych wzięło udział 150 osób dorosłych, 118 uczniów. Do poniższej analizy struktury rodziny wykorzystano dane dotyczące ilości osób w rodzinie, struktury rodziny, ocena relacji i więzi, ocena sytuacji materialnej. Badania zostały przeprowadzone wśród uczniów oraz dorosłych mieszkańców Gminy Babice. Poniższe wykresy przedstawiają informację zebrane za pomocą metody ilościowej kwestionariusza ankiety.

Poniższy wykres przedstawia Ilość osób w rodzinie w rodzinie wśród grupy badanej. Ankietowanie mieli do wyboru pięć odpowiedzi. Osoby badane mogły zaznaczyć następujące odpowiedzi: 3 osoby w rodzinie, 4 osoby w rodzinie, 5 osób w rodzinie, 6 osób w rodzinie, 7 lub więcej.

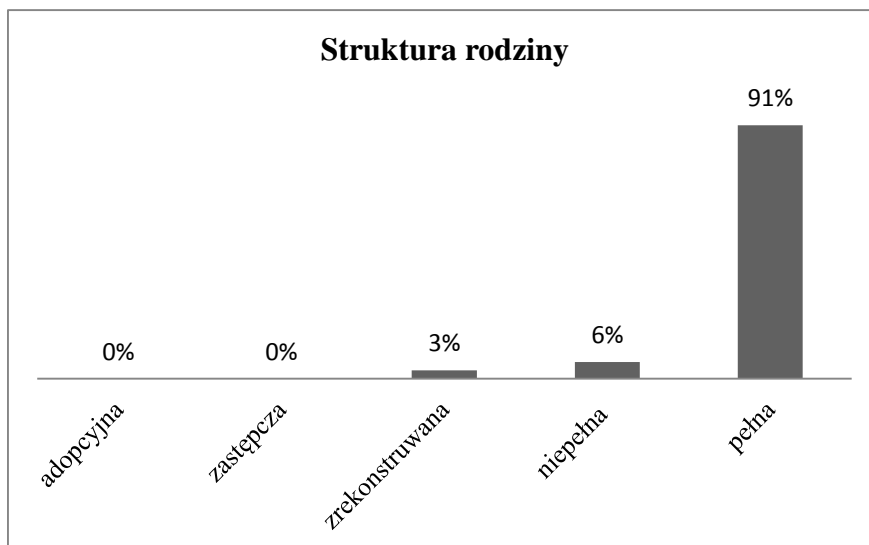
Rysunek 2 Ilość osób w rodzinie

Źródło: *Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Babice*

Największa ilość respondentów (45%) żyje w rodzinach 4 osobowych, zaś 19% w rodzinach 5 osobowych. Rodzina 14% ankietowanych składa się z 6 osób. U 12% badanych rodzinę tworzą 7 lub więcej osób, natomiast z 3 członków składa się 10% rodzin ankietowanych. Poniższy wykres przedstawia strukturę rodzin na terenie gminy Babice. Respondenci mogli wybrać następujące odpowiedzi: rodzina badanych mogła być rodziną adopcyjną, zastępczą, zrekonstruowaną, niepełną, pełną.

Rysunek 3 Struktura rodziny

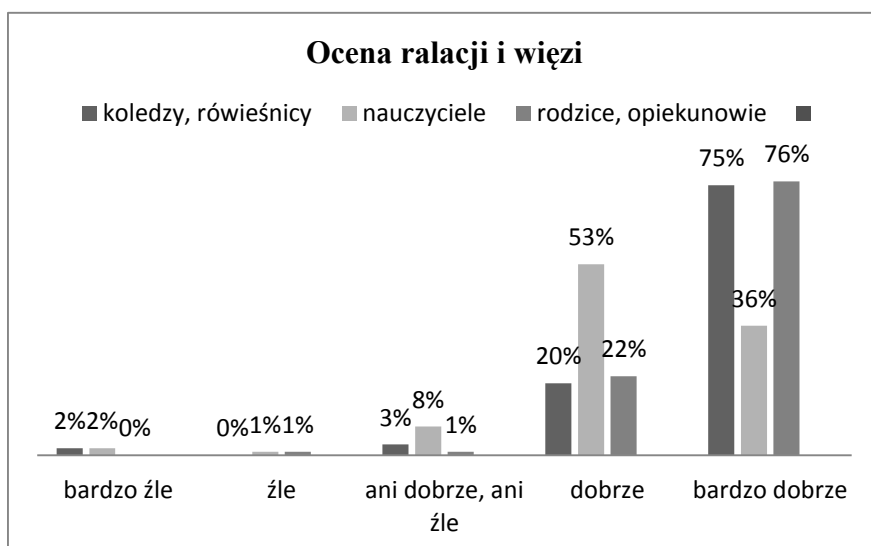

Źródło: *Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Babice*

Zdecydowana większość respondentów żyje w rodzinie pełnej (91%). 6% z nich wychowuje samotny rodzic, a 3% respondentów twierdzi, że wychowuje się w rodzinie zrekonstruowanej.

Relacje i więzi między dzieckiem a osobami z najbliższego otoczenia dziecka ma istotny wpływ na jego wychowanie. W związku z tym badanym uczniom szkół zadano pytanie o ocenę więzi i relacji między kolegami i rówieśnikami, nauczycielami, rodzicami i opiekunami. Respondenci mogli ocenić relację i więź z wybranymi osobami następującą skalą, bardzo źle; źle; ani dobrze, ani źle; dobrze; bardzo dobrze.

Rysunek 4 Ocena relacji i więzi

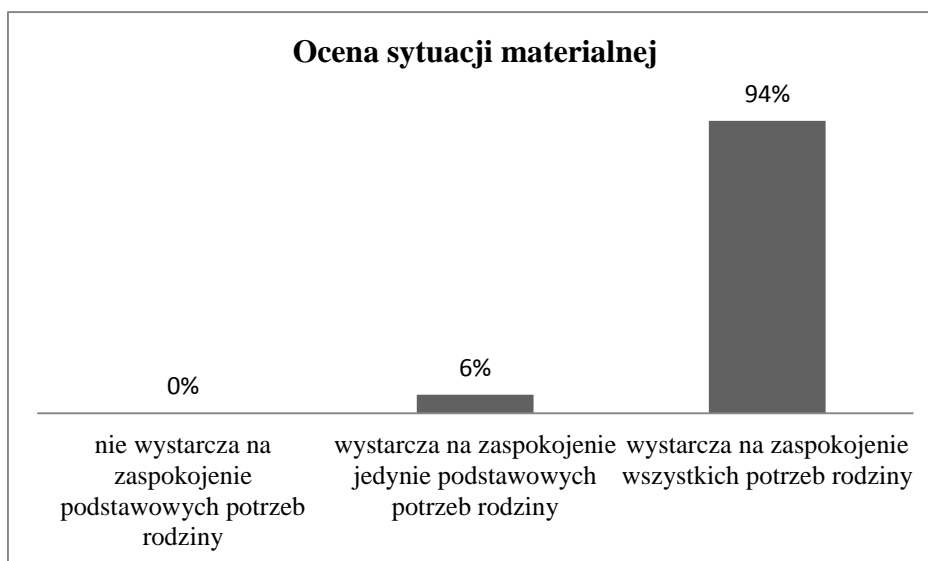

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Babice

Relacje z rodzicami/opiekunami bardzo dobrze oceniło 76% uczniów, dobrze 22%, ani dobrze ani źle- 1%, zaś źle- 1% badanych. Relacje z nauczycielami bardzo dobrze oceniło 36% respondentów, dobrze 53%, ani dobrze ani źle 8% ankietowanych. Źłe relacje z nauczycielem ocenił 1% uczniów, a bardzo źle 2%. Z koleżankami/kolegami bardzo dobrze oceniło swoje relacje 75% badanych, dobrze 20%, ani dobrze ani źle 3% ankietowanych. Bardzo źle relacje z kolegami/koleżankami oceniło 2% badanych.

Respondentom zadano pytanie o ocenę sytuacji materialnej. Osoby badane mogły udzielić następujących odpowiedzi nie wystarcza na zaspokojenie podstawowych potrzeb rodziny, wystarcza jedynie na zaspokojenie podstawowych potrzeb rodziny, wystarcza na zaspokojenie wszystkich potrzeb rodziny.

Rysunek 5 Ocena sytuacji materialnej

Źródło: Diagnoza problemów społecznych na terenie Gminy Babice,

Uczniowie w zdecydowanej większości (94%) stwierdzili, że sytuacja materialna rodziny pozwala zaspokoić wszystkie jej potrzeby. 6% badanych, oceniło, że starcza jedynie na zaspokojenie podstawowych potrzeb.

ANALIZA SWOT

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
MOCNE	SŁABE
<ul style="list-style-type: none"> • Wyszkolona kadra pracownicza. • Realizacja programów osłonowych i profilaktycznych. • Otwartość na współpracę ze środowiskiem lokalnym. • Działanie lokalnych jednostek organizacyjnych, instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz lokalnego wsparcia. • Wolontariat 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak wczesnej diagnostyki problemów rodziny. • Utrudniony dostęp do specjalistycznego poradnictwa • Ukrywanie problemów • Niewystarczające środki finansowe na szerszą skalę działań na rzecz rodzin. • Słaba współpraca z instytucjami
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskania środków finansowych zewnętrznych. • Placówka Wsparcia Dziennego na terenie Gminy • Rosnąca świadomość społeczna. • Malejące bezrobocie • Poprawa sytuacji finansowej rodzin • Świetlice szkolne i pozaszkolne 	<ul style="list-style-type: none"> • Osłabienie więzi rodzinnych • Zmiana systemu funkcjonowania rodziny • Brak czasu • Niewielka społeczność, której mieszkańcy są poddawani ocenie • Konsumpcyjne podejście do życia • Problemy z nadużywaniem alkoholu członków rodzin

ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami programu są rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, ze względu na problem uzależniania, przemocy, zagrożenie ubóstwem, bezradnością, mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, kobiety w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych, przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodziny.

CELE GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Cel główny Programu:

Wspieranie rodziny poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

CELE SZCZEGÓŁOWE					
1. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz rozwiązywanie już istniejących problemów					
Lp..	DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	PARTNER	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	WSKAŹNIKI REALIZACJI
1.	Powołanie Zespołu ds. wspierania rodziny	na bieżąco	OPS	WÓJT GMINY	Liczba zespołów – jeden zespół
2.	Funkcjonowanie Zespołu ds. wspierania rodziny	na bieżąco	GKRPA GZOSiP Placówki oświatowe PWD	OPS	Ilość posiedzeń zespołu Ilość posiedzeń grup roboczych
3.	Działania profilaktyczne i edukacyjne na rzecz dzieci podejmowane przez placówki oświatowe oraz inne instytucje i organizacje;	na bieżąco	GKRPA GZOSiP Placówki oświatowe PWD	OPS	Ilość przeprowadzonych działań profilaktycznych na rzecz dzieci
4.	Podejmowanie działań przez GKRPA jako organu pomocowego działającego w ramach profilaktyki i wspierania rodzin, borykających się z kryzysem, spowodowanym uzależnieniem	na bieżąco	GKRPA	OPS	Ilość działań prowadzonych na rzecz rodzin borykających się z kryzysem spowodowanym uzależnieniem. Ilość osób zgłoszonych do GKRPA posiadających rodzinę

2. Zapewnienie stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego rodzinom zagrożonym ubóstwem i bezradnością.					
Lp..	DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	PARTNER	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	WSKAŹNIKI REALIZACJI
1.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej;	na bieżąco	-	OPS	Ilość przyznanych świadczeń, Ilość osób korzystających z pomocy,
2.	Udzielanie świadczeń rodzinnych, wychowawczych, rodzicielskich oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego	na bieżąco	-	OPS	Ilość przyznanych świadczeń: rodzinnych, wychowawczych, rodzicielskich oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego
3.	Poradnictwo i praca socjalna świadczona przez pracowników OPS w Babicach	na bieżąco	-	OPS	Ilość udzielonych porad psychologicznych, prawnych, liczba przeprowadzonych mediacji liczba godzin pracy socjalnej
4.	Świadczenie pomocy w postaci posiłków w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”	na bieżąco	-	OPS	Ilość osób korzystających z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020” w tym ilość dzieci dożywianych w placówkach oświatowych
3. Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.					
Lp..	DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	PARTNER	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	WSKAŹNIKI REALIZACJI
1.	Zapewnienie rodzinie wsparcia asystenta:	na bieżąco	-	OPS	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny Liczba rodzin objętych wsparciem Liczba rodzin z którymi asystent rodziny zakończył współpracę Powody zakończenia współpracy z rodzinami Liczba dzieci, które wróciły do rodziny biologicznej
2.	Finansowanie szkoleń w celu podniesienia kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób pracujących na rzecz rodzin.	na bieżąco	-	OPS	Liczba szkoleń Liczba uczestników
3.	Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami i wykluczeniem społecznym, oraz motywowanie do podjęcia terapii.	na bieżąco	GKRPA POLICJA	OPS	Liczba rodzin objętych monitorowaniem.

4. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży i minimalizowanie jego występowania.					
Lp..	DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	PARTNER	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	WSKAŹNIKI REALIZACJI
1.	Współpraca z kuratorium oświaty w organizacji wypoczynku dla dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym	czerwiec-sierpień	Kuratorium Oświaty	OPS	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku
2.	Organizowanie półkolonii	czerwiec-sierpień	-	GKRPA OPS	Liczba dzieci biorących udział
3.	Prowadzenie zajęć w świetlicach szkolnych i pozaszkolnych	na bieżąco	-	Placówki oświatowe PWD GOKIS	Liczba dzieci biorących udział w zajęciach Liczba godzin przeprowadzonych zajęć
4.	Udzielanie wsparcia pedagogicznego uczniom	na bieżąco	-	Placówki oświatowe POIK	Ilość porad Liczba uczniów korzystających z wsparcia
5.	Współpraca wszystkich podmiotów pracujących na rzecz dzieci	na bieżąco	GKRPA GZOSiP Placówki oświatowe PWD	OPS	Liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego ds. Przemocy w rodzinie Liczba spotkań grupy do spraw wspierania rodziny Liczba spotkań w celu oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w których uczestniczyli pracownicy OPS pracujący z rodziną.
5. Wspieranie kobiet w ciąży i rodzin ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych.					
Lp..	DZIAŁANIA	TERMIN REALIZACJI	PARTNER	PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	WSKAŹNIKI REALIZACJI
1.	Zapewnienie dostępu do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę	na bieżąco	POIK	OPS	Ilość udzielonych porad Liczba miejsc w których można uzyskać wsparcie Liczba osób, które skorzystały z dostępu do informacji dot. Szpitali specjalistycznych II i III stopnia
2.	Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie	na bieżąco	-	OPS	Liczba przyznanych świadczeń

	i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu				
3.	<p>Wsparcie asystenta rodziny w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ udzielania informacji w zakresie dostępu do instrumentów polityki na rzecz rodziny, ✓ reprezentowanie przed instytucjami i urzędami, ✓ udzielanie wsparcia psychologicznego, ✓ udzielanie pomocy w przezwyciężaniu problemów wychowawczych udzielanie pomocy prawnej, ✓ wspieranie w realizacji codziennych obowiązków. 	na bieżąco	Służba zdrowia PCPR	OPS	<p>Ilość rodzin w których został przydzielony asystent rodziny na podstawie Ustawy „Za życiem”</p> <p>Ilość osób której korzystały ze wsparcia psychologicznego w PCPR z terenu Gminy Babice w związku z wystąpieniem ciąży powikłanej w rodzinie oraz niepowodzeń położniczych</p>

REALIZATORZY PROGRAMU

- Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Placówki oświatowe z terenu Gminy Babice
- Organizacje, stowarzyszenia i placówki działające na terenie gminy Babice.
- Zespół ds. wspierania rodziny

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Babice, środków ujętych w budżecie OPS w Babicach oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z funduszy zewnętrznych w tym: rządowych, pozarządowych, pochodzące z funduszy unijnych, programów celowych.

PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny ma na celu uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, że problemy należy rozwiązywać i nie ma sytuacji bez wyjścia. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny. Zwiększenia poczucia bezpieczeństwa socjalnego, zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

MONITORING I EWALUACJA

Koordinatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Babicach. Ewaluacja Programu ma na celu sprawdzenie, czy zostały wykonane zaplanowane działania oraz jaki jest wynik zrealizowanych przedsięwzięć. Posłuży sprawdzeniu efektywności i skuteczności przyjętych założeń. Ewaluacja programu będzie odbywać się na bieżąco przez cały czas. Monitoring będzie polegał na zbieraniu i ocenie danych pod kątem realizacji celów Programu. Pozwoli na analizę i ocenę zebranych

informacji, które będą wykorzystane podczas planowania dalszych działań i doskonalenia dotychczas ustalonych. Planowane działania będą wpisane w formie zadań do wykonania przez poszczególne instytucje i organizacje realizujące Program.

PODSUMOWANIE

Głównym Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 jest wspieranie rodziny poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, aby go zrealizować wyłoniono pięć celów szczegółowych .

Pierwszym celem szczegółowym było Podejmowanie działań interdyscyplinarnych w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym oraz rozwiązywanie już istniejących problemów. Jego założeniem jest wsparcie rodzin przeżywających sytuację kryzysową, by w obrębie własnego systemu rodzinnego znalazły cele oraz rozwiązania problemów. Stworzenie grupy interdyscyplinarnej, która pracowała by z rodziną na wielu płaszczyznach. Pomaganie w odnalezieniu zasobów mogących wpłynąć na poprawę sytuacji rodziny w jej obrębie.

Częstym czynnikiem wpływającym na powstawanie kryzysów w rodzinie jest brak stabilizacji finansowej w związku z czym kolejnym celem szczegółowym było Zapewnienie stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego rodzinom zagrożonym ubóstwem bezradnością. W tym punkcie bardzo istotne jest by rodziny korzystały z praw im przysługujących. Edukowanie rodzin zagrożonych ubóstwem i bezradnością o świadczeniach przysługujących rodzinie przez pracowników socjalnych.

Dla prawidłowego funkcjonowania rodziny i dzieci bardzo ważny jest udział w życiu społecznym. Rodziny w, których występują różnego rodzaju dysfunkcje często wycofują się również z życia społecznego. W związku z czym kolejnym wyłonionym celem szczegółowym było wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Aby go zrealizować rodziny z terenu gminy Babice będą miały możliwość skorzystania ze wsparcia asystenta rodziny.

Kolejnym wyznaczonym celem było Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży i minimalizowanie jego występowania, aby zrealizować na terenie Gminy Babice będą organizowane zajęcia dla dzieci w świetlicach szkolnych i poza szkolnych, kolonie oraz półkolonie. Dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym będą miały możliwość skorzystania z poradnictwa pedagoga.

Ostatnim celem szczegółowym jest wspieranie kobiet w ciąży i rodzin ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych. Poprzez udzielanie informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę, możliwość skorzystania ze wsparcia asystenta rodziny oraz wsparcia finansowego w postaci jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

W związku z tym, że każda rodziny posiada swój indywidualny charakter mimo, że cykle z życia rodzinnego w każdej rodzinie są podobne, to wymaga ona wsparcia indywidualnego i holistycznego.

Aby zapewnić odpowiednią pomoc rodzinom z terenu Gminy Babice niezbędna jest współpraca pomiędzy wszystkimi instytucjami z nią pracującymi, placówkami i organizacjami, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny.

Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie niedostosowania społecznego, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Spis rysunków

Rysunek 1 Odsetek osób doświadczanych przemocą w rodzinie w Gminie Babice w latach 2014-2016	9
Rysunek 2 Ilość osób w rodzinie.....	14
Rysunek 3 Struktura rodziny	14
Rysunek 4 Ocena relacji i więzi	15
Rysunek 5 Ocena sytuacji materialnej	16

Spis tabel

Tabela 1 Mieszkańcy gminy Babice według grup wiekowych	7
Tabela 2 Liczba interwencji Policji z zastosowaniem procedury "Niebieskiej Kary"	8
Tabela 3 Formy udzielonej pomocy w 2017 roku	10
Tabela 4 Pomoc udzielona z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2017 roku	11
Tabela 5 Rodziny współpracujące z asystentem rodziny	11
Tabela 6 Udzielone: świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny i świadczenie wychowawcze w 2017 roku.....	12

Bibliografia

1. F. Adamski, *Małżeństwo i rodzina – instytucja społeczna i wspólnota miłości*, w: *Miłość, małżeństwo, rodzina*, Adamski F.(red), Wyd. Petrus, Kraków 2009
2. F. Adamski, *Socjologia małżeństwa i rodziny*, Wyd. Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa 1984
3. J. Siewiora, *W trosce o rodzinę – wychowanie do wartości*, w: *Małżeństwo i rodzina w kontekście współczesnych wyzwań*, R. Kantor, M. Kluz, J. Młyński (red.), Wyd. Mała Poligrafia Redemptorystów w Tuchowie, Tarnów 2012,
4. K. Ostoja-Zawadzka, *Cykl życia rodzinnego*, w: *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*, B. Barbaro (red.), Wyd. Collegium Medicum UJ, Kraków 1994,